

KUNTAVAALI- TEESIT

KESKUSTANUORET 2021

KESKUSTANUORET
- sinä päätät

KESKUSTA
NUORET

HYVÄKSYTTY
LIITTOKOKOUKSESSA
25.10.2020

sinä päätät

KUNTAVALITEESIT 2021 – Sinä päätät!

Suomalaisten kuntien elinehto on aktiiviset, uteliaat ja osaavat nuoret valtuutetut. Kuntien tehtävä on luoda edellytykset asukkailleen hyvään elämään kotikunnassaan. Kehittyvät omaleimaiset kunnat ovat nykypäivää ja harmaat virastot menneisyyttä. Kunta on lähellä ihmistä. Paikallisyhteisöt ja lähellä osallistuminen ovat tulevaisuuden demokratiaa. Tilavasti idyllisessä maalaismaisemassa tai urbaanisti värikkäässä kaupungissa – sinä päätät!

Koronakriisin myötä olemme suurten haasteiden edessä, myös kuntapolitiikassa. Kuntien talousnäkyvät ovat heikentyneet, koulupuoli hyppäsi digiloikan ja ihmisten arvomaailmat ovat selvästi muuttumassa. Moni arvostaa väljästi asumista maaseudulla ja huoltovarmuuden tärkeys yhteiskunnassa on korostunut. Keskustanuorten toimintatavat sopii tähän hetkeen erittäin hyvin – tuomme vaihtoehtoja ja ratkaisuja ongelmien sijaan. Vain yhteistyöllä suomalaisten kuntien tulevaisuus on valoisa ja keskustanuoret ovat valmiita tekemään kaikkensa parempien kuntien puolustajina.

I. Kunta on kuntalaisia varten

Kuntien ydintehtävänä on hyvinvoinnin turvaaminen kuntien asukkaille. Hyvinvoivat kuntalaiset ovat myös elinvoimaisen kunnan edellytys. Kunnat ovat avainasemassa ennaltaehkäisevän toiminnan tukemisessa ja siihen on löydettävä resursseja myös jatkossa.

Keskustanuorten mielestä jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus ainakin yhteen mieluisaan harrastukseen. Harrastaminen on myös yksi tehokkaimmista keinoista vähentää nuorten syrjäytymistä ja yksinäisyyttä. Kuitenkaan kaikilla nuorilla ei ole varaa harrastaa. Kunnat ovat avainasemassa maksuttoman harrastamisen tukemisessa - oli puhe tiloista, järjestöavustuksista tai työntekijäresurssista. Keskustanuoreten mielestä nuorten harrastamisen tukeminen ei saa olla kuntien leikkauslistoilla.

Yhdenvertaiset ja saavutettavat terveyspalvelut ovat kuntalaisten oikeus. Keskustanuoret haluaa vahvistaa mielenterveyspalveluita ja niiden saavutettavuutta. Mielenterveyden edistäminen tulee saada samalle viivalle fyysisen terveyden edistämisen kanssa.

Keskustanuoret kannattaa maksutonta ehkäisyä alle 25-vuotiaille. Maksuton ehkäisy luo tasavertaisen mahdollisuuden nuorille pitää seksuaaliterveydestään huolta ilman, että oma tai perheen varallisuus rajaa vaihtoehtoja tai asettaa esteitä ehkäisyhankinnalle. Keskustanuoret haluaa kehittää perheiden palveluiden saavutettavuutta ja siksi kannattaa perhekeskusten perustamista jokaiseen kuntaan. Perhekeskukset ovat tukena rakentamassa monimuotoisten perheiden hyvää arkea ja kokoavat hajallaan olevat palvelut yhteen.

Keskustanuoret näkee, että kuntademokratialla on uudistumisen paikka. Kuntalaisilla tulee olla mahdollisuus osallistua päätöksentekoon myös vaalien välillä. Yksi konkreettinen tapa on osallistuvan budjetoinnin käyttöönotto.

- **Mielenterveyden edistäminen samalle viivalle fyysisen terveyden edistämisen kanssa.**
- **Perheiden palvelut yhdeltä luukulta**
- **Kuntalaiset mukaan päätöksentekoon – osallistuva budjetointi käyttöön kunnissa!**
- **Lisää maksuttomia harrastusmahdollisuuksia**
- **Maksuton ehkäisy kaikille alle 25-vuotiaille**

2. Osallistavaa päätöksente- koa

Moni suomalainen elää elämää useammalla paikkakunnalla - osa ajasta vietetään kotiseudulla, toinen opiskelun tai työn parissa toisaalla ja kolmas kesämökillä auringonlaskua ihastellen. Keskustanuorten ajaman monikuntalaisuuden myötä ihmiset pystyisivät vaikuttamaan päätöksentekoon ja olemaan mukana rakentamassa eri asuinympäristöjään.

Kun kuntien taloutta eniten kuormittavat sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät leveämmille hartioille, tulee kuntien talouden ennakoinnista merkittävästi helpompaa. Ennakoitavuuden myötä itsenäisten kuntien on helpompi suunnitella kestävää taloudenpitoa, minkä myötä turhat kuntien pakkoliitokset voidaan unohtaa.

Nuorisovaltuustoilla on keskeinen rooli kunnallisessa päätöksenteossa. Alle äänestysikäisille tulee taata aito mahdollisuus vaikuttaa heitä koskevaan päätöksentekoon. Nuorisovaltuuston edustajille tulee antaa puhe- ja läsnäolo-oikeus keskeisiin elimiin.

Kunnat ja kaupungit ovat kaavoittamisessa mahdollistajan roolissa. Alueita kuntien sisällä tulee kehittää eriarvoisuutta ehkäisevästi. Luonnonläheisyys ja viheralueet on otettava luontevaksi osaksi kaavoitusta myös kaupungeissa.

- **Yksi ihminen, monta kotia – monikuntalaisuus nyt!**
- **Kuntatalous kuntoon**
- **Ehdoton ei pakkoliitoksille.**
- **Nuorisovaltuustojen edustajille taataan aito mahdollisuus vaikuttaa**
- **Korttelisuunnittelussa nähtävä pitkälle!**

3. Kunta paikallisyhteisöjen tukijana ja rakentajana

Tulevaisuuden kunnalla on käytössään tilat, joissa on mahdollisuus videokoulutuksiin ja etäopiskeluun, kielten opiskeluun tai käsityökurssiin, yrittäjien työskentelyyn sekä yhteisöllisyyteen virka-ajan ulkopuolella. Koululaisten oppikirjat ja materiaalit ovat saatavina myös verkosta, esimerkiksi koulujen omien pilvipalvelujen kautta. Suomalaisten koulujen oppimisympäristöt mukautuvat monenlaiseen käyttöön. Uutta teknologiaa varten koko Suomessa on tarjolla toimivat etäyhteydet sekä uusinta teknologiaa. Koulurakennuksissa opiskellaan ja harrastetaan ympäri päivän. Kunnan hankkimat tilat ja tarvikkeet ovat kaikkien kuntalaisten käytössä. Omaleimaiset kylät ovat kuntien ylpeys ja kuntia kehitetään kaikkia taajamia huomioiden.

- **Eroon kouluväkivallasta! – Turvallinen koulu kaikille**
- **Unohda digiloikka – etäopiskelu on jo täällä!**
- **Kunta on aktiivinen yrittäjyyden edistäjä**
- **Liikenneinfra toimivaksi ja turvallisiksi!**
- **Toimivat tietoliikenneyhteydet**

4. Kestäviä ratkaisuja tehdään kunnissa

Koronakiisi osoitti, että kuntien kestävyys ei ole aivan sitä, mitä sen kuuluisi olla. Keskustanuoret haluaa, että kunnat ovat kaikin tavoin kestävämpiä jatkossa: niin sosiaalisesti, taloudellisesti kuin ekologisestikin.

Erilaisten kriisien myötä moni kunta onkin ansiokkaasti edistänyt varautumistaan, mutta konkreettisia toimia tarvitaan lisää. Suomessa on käynnistettävä työtä ja turvaa tarjoava vihreän jälleenrakentamisen ohjelma, jonka tavoitteena on mahdollisimman suuri energia- ja ruokaomavaraisuus sekä uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntäminen kuntatasolta lähtien. Omavaraisuus korostuu kriisitilanteissa. Esimerkiksi hankintaketjut muuttuvat kriisinkestävämmiksi, kun raaka-aineista valmiisiin tuotteisiin mahdollisimman iso osa tulee läheltä. Tällöin myös voi olla varma siitä, että hankinta on valmistettu inhimillisesti kestävästi ja että ruoka on juuri niin puhdasta kuin lain minimivaatimus on.

Koska kunnat ovat kuntalaistensa yhteisöjä, niillä on enemmän mahdollisuuksia tehdä vaikuttavia muutoksia kuin yksittäisellä kuntalaisella. Siksi kunnan tehtäviin kuuluu kestävämpien valintojen tekemisen mahdollistaminen. Tällaisia pieniä asioita ovat esimerkiksi joukkoliikenteen kehittäminen, lajittelun saavutettavuus ja puurakentamiseen investoiminen. Ekologisuuden kannalta kunnalla on myös valtaa esimerkiksi vähentää ja estää turhaa energianhukkaa ja saastumista sekä varmistaa luonnon monimuotoisuuden säilymistä erilaisia luontoalueita ylläpitämällä ja säästämällä, sekä muistamalla kaavoituksissa luontoalueet myös taajamissa ja keskuksissa.

- **100 % kotimaista**
- **Jokaisella kuntalaisella on oikeus luontosuhteeseen**
- **Puu on ratkaisu.**
- **Vähemmän valo- ja melusaastetta**
- **Kipinää kiertotaloudesta**

Yksi ihminen, monta kotia – monikuntalaisuus nyt!

Pendelöinti eli toisessa junaradan varrella olevassa kunnassa työskentelyä, etätyöt, opiskelu toisaalla tai matkustaminen kesäasunnolle toiseen maakuntaan – monipaikkaisuus on ollut jokapäiväistä arkea monelle jo aikaisemmin. Yhden kodin tai kotikunnan politiikka ei ole enää tätä päivää ihmisten liikkua ja eläessä useammassa kuin yhdessä paikassa. Se on tullut näkyväksi erityisesti koronakriisin myötä ja vaatii poliittisia toimia ollakseen kaikille mahdollista. On luontevaa, että monipaikkainen elämä yhdistää useampaan yhteisöön, joten on kummallista, ettei kaikkiin lähiyhteisöihin voi osallistua samalla tavalla.

Työn, opiskelun tai kesäasunnon sijoittuminen toiselle paikkakunnalle ei saa rajoittaa kenenkään mahdollisuuksia olla osallinen lähiyhteisössään. Moni käyttää useamman kuin yhden kunnan palveluita osallistuen vain yhden kunnan verokertymään, ja tunnesiteiden myötä syntyy väkisinkin kiinnostus yhteisöjen toimintaan. Uudenlainen käsitys kuntalaisuudesta mahdollistaa tarvittaessa kahden tai jopa useamman kunnan jäsenyyden. Järjestelmän on oltava joustava sekä oikeudenmukainen niin palveluiden käytön, verotuksen kuin päätöksenteonkin suhteen, eikä yhtään kuntalaista tai paikkakuntaa kohdella epätasa-arvoisesti.

Eroon kouluväkivallasta! – Turvallinen koulu kaikille

Suomalainen koulutusjärjestelmä perustuu tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen. Kaikilla tulee olla oikeus oppia, kasvaa ja kehittyä vailla pelkoa. Koulukiusaaminen on ennaltaehkäisevästä työstä huolimatta yleistä ja johtaa pahimmillaan kouluväkivaltaan. Kuntien tulee tehdä töitä väkivallan kitkemisen eteen. Ei riitä, että kiusaamisesta tai väkivallasta puhutaan; tarvitaan myös tekoja. Meillä tulee olla selvät toimintamallit, joiden avulla kiusaaminen ja väkivallan teot saadaan kuriin. Kuntien täytyy luoda selkeät askelmerkit, miten toimitaan ja ketkä asiantuntijat ovat mukana silloin kun kiusaamista tai kouluväkivaltaa ilmenee. Koulun opettajat ja ohjaajat eivät ole sosiaalialan ammattilaisia, joten kiusaamis- ja väkivaltatapausten selvittämistä ei voida jättää pelkästään koulun tehtäväksi.

Kuntatalous kuntoon

Itsenäiset, elinvoimaiset ja taloudellisesti tasapainossa elävät kunnat ovat osa Suomen kivijalkaa. Suomalaisilla kunnilla on kuitenkin erityisesti väestörakenteen muutoksen myötä hyvin erilaisia haasteita: osassa kunnista väestö ikääntyy ja huoltosuhde heikenee, toisissa otetaan lainaa, jotta uusia asuinalueita saadaan kaavoitettua ja kuntalaisten palveluita toteutettua nopeasti kasvavan väestön myötä. Soteuudistus on saatava maaliin, jotta sote-menot saadaan kuntia leveämmille hartioille. Tämä parantaisi myös

kuntatalouden ennustettavuutta.

Tulevaisuuden kunta on elinvoimaisuuden ja sivistyksen mahdollistaja, jossa etsitään rohkeasti uusia ratkaisuja tuottaa ja toteuttaa palveluja. Tässä iso voimavara on kunnan oma henkilöstö, jonka osaamispotentiaalia on pystyttävä hyödyntämään tulevaisuudessa nykyistä paremmin. Kunnille ei tule asettaa lisävelvoitteita ilman täysimääräistä korvausta. Valtionosuuksien tasausjärjestelmän on jatkossakin turvattava kuntien tasapainoinen kehittäminen.

Mielenterveyden edistäminen samalle viivalle fyysisen terveyden edistämisen kanssa.

Mielenterveyttä tulee tukea samalla lailla kuin fyysisistä hyvinvointia. Mielenterveyden hoitamista tulee edistää jo kouluissa. Jokaiselle yläkoululaiselle ja toisen asteen opiskelijalle tarjotaan maksuton tutustumiskäynti alan ammattilaisen kanssa. Tämä it-sessään jo vähentää kynnystä avun hakemiseen ja lisää tietoisuutta nuorille mielenterveyspalveluista. Meillä ei ole varaa menettää yhtäkään nuorta.

Myös mielenterveyden edistämisessä on tärkeää tukea kolmatta sektoria, jotta sen tarjoamat palvelut säilyvät kuntalaisten saatavilla. Kunta ei pysty poistamaan yksinäisyyttä, mutta yksinäisyyttä voidaan vähentää ja ennaltaehkäistä esimerkiksi järjestöjen ja sosiaali- sekä terveystalouden yhteistyöllä.

Julkisen sektorin mielenterveyspalvelut ovat tällä hetkellä kestävässä tilanteessa. Palveluissa on ruuhkaa ja ensimmäinen vapaa terapia-aika voi venyä jopa vuoden päähän. Moni valitsee suosiolla yksityisen sektorin, jotta saavat akuutin avun nopeasti. Mielenterveyspalveluita hakeva henkilö tarvitsee usein pikimmiten apua, eikä puolen vuoden päästä. Oireet saattavat vaihdella päivittäin ja tällä hetkellä julkinen sektori ei pysty vastaamaan tähän haasteeseen. Tällöin julkisen terveydenhuollon tulee syventää yhteistyötä yksityisten terapia- ja psykiatriinpalvelujen tuottajien kanssa yhteisellä ajanvarauskalenterilla. Ajanvarauskalenteri voi olla yhteinen julkisella terveydenhuollolla ja heidän valtuuttamillaan Kelan terapeuteilla.

Unohda digiloikka – etäopiskelu on jo täällä!

Oppiminen on siirtynyt viime vuosien aikana entistä enemmän verkkoon. Yhä useammalla kunnalla on käytössään erilaisia tietotekniikan välineitä, joiden avulla toteutetaan etäopetusta. E-kirjat valtaavat alaa ja oppimisympäristöissä on siirrytty perinteisestä luokahuoneesta avoimiin oppimisympäristöihin. Tasa-arvoiseksi emme tietoliikenneverkkojamme voi kuitenkaan kutsua; jokaisessa kodissa tai koulussa ei ole samanlaisia välineitä toteuttaa etäopetusta. Kuntien tulee investoida tulevina vuosina kattaviin tietoliikenneverkkoihin, jotta oppiminen verkossa olisi joustavaa ja tasa-arvoista asuinpaikasta riippumatta. Kunnat eivät saa unohtaa henkilöstönsä koulutusta: sillä on merkitystä osaako itse käyttää tietokonetta vai ei. Kunnan on tarjottava koulutusta henkilöstön digitaalojen parantamiseen. Etäopiskelu on tätä päivää, eikä Suomella ole mahdollisuutta jäädä tässä kehityksessä jälkeen.

Kyläkoulujen uusi aika!

Elävien ja vakaiden kyläkoulujen lakkauttamisella ei tutkitusti ole saatu aikaan säästöjä joita niiden alasajolta on haettu, joten yhtään turhaa tragediaa ei saa enää tapahtua. Näin myös koulumatkoja voidaan pitää kohtuullisina, eikä yhdenkään oppilaan tarvitse istua yli lakisääteistä aikaa koulukyydityksessä.

Kyläkoulu on sellaisenaan arvokas, lähiopetusta ja alueen elinvoimaisuutta tukeva asia, mutta niitä ei voi ylläpitää, rakentaa tai korjata, mikäli lapsia ei yksinkertaisesti ole. Koska väestön kasvua on toisinaan vaikeaa ennakoita, haluamme mahdollistaa muutoksiin reagoimisen liikuteltavilla moduulikouluilla.

Etäopetus on mahdollisuus, mutta se ei saa olla ensisijainen tai ainoa vaihtoehto. Erityisesti varhaiskasvatuksessa ja peruskoulussa. Toki etäopetuksen joustavuus soveltuu esimerkiksi valinnaisten aineiden järjestämiseen tai vaikka etäkoulupisteellä koulumatkojen lyhentämiseen, sekä poikkeusaikana opetuksen kokonaisvaltaiseen järjestämiseen.

Fyysisen opetuksen hyviin puoliin kuuluu ainakin ryhmässä ja muiden kanssa toimimisen oppiminen, jota ei pelkällä verkkoyhteydellä hevin opikaan. Sitä varten tarvitaan edelleen lähi- ja kyläkouluja, jotka modernissa yhteiskunnassa ovat monipuolisissa

käytössä, yhteisönsä keskuksia. Monikäyttöinen, terve koulurakennus voisi olla paitsi kylällään liikunta- ja vapaa-ajan toiminnan lisäksi myös palvelupiste- ja/tai yrityskäytössä.

Toimivat tietoliikenneyhteydet

Nykypäivänä tietoliikenneyhteydet ovat läsnä lähes jokaisen suomalaisen arjessa. Monipaikkaisuus, etäopiskelu sekä -työnteko ovat lisääntyneet koronakriisin aikana ja tämän seurauksena myös tietoliikenneyhteydet ovat aika ajoin ruuhkautuneet. Etäopiskelu ja -työnteko tulee mahdollistaa jatkossa koko Suomessa. Tietoliikenneyhteyksien toimimattomuus tai olemattomuus ei saa olla kriteeri työskentelypaikan valinnassa.

Tästä syystä tietoliikenneyhteyksien kehittämistä tulee tehdä johdonmukaisesti panostamalla sekä kiinteisiin laajakaistaliittymiin että matkapuhelinverkkoihinkin. Tulevina vuosina tärkeää on laajentaa valokuituverkostot sekä toimivat tietoliikenneyhteydet jokaiseen taloon ja torppaan! Tietoliikenneyhteyksien kehittämisessä tulee ottaa tästä eteenpäin huomioon entistä paremmin myös toimintavarmuus, jotta yhteydet pystytään takaamaan myös esimerkiksi sään eri ääri-ilmiöiden aikana.

Ehdoton ei pakkoliitoksille

Kuntien pakkoliitosten on oltava viimeinen ratkaisu. Valtion on tuettava koronakriisin jälkeisessä ajassa suoraan kuntia niiden lakisäateisten toimintojen ja välttämättömien menojen kattamiseksi. Pitkän tähtäimen tavoitteena on kuitenkin elinkeinotoiminnan kehittyminen siten, että kunnat voivat kattaa oman toimintansa verokertymien kasvulla ja pärjätä omillaan. Kuntien tukeminen tulee toteuttaa mahdollisimman pitkälle tulevaisuusinvestointien ja julkisten hankintojen edistämisen keinoin, elinvoiman luonnolliseen kehittymiseen tähdäten.

Mikäli kuntaliitos on kuitenkin viimeisenä vaihtoehtona välttämätöntä toteuttaa, sen on lähdettävä kuntien omasta halusta. Tällaisissa tilanteissa liitoksen on oltava mahdollinen, ja valtion on pidettävä huolta, että palveluverkko ei heikkene liitoksen heikomalle kunnalle epäsuotuisasti.

Kunta on aktiivinen yrittäjyyden edistäjä

Kuntien tulee houkuttaa yrityksiä kaikin käytettävissä olevin keinoin. Kunta jossa ei ole työtä, se kuihtuu tulevaisuudessa. On selvää, että kunnat tulevat työllistämään tulevaisuudessa entistä vähemmän. Kunnat tarvitsevat yrityksiä vastaamaan tähän ongelmaan.

Kunta on aktiivinen yrittäjyyden edistäjä ja luo aktiivisesti edellytyksiä työpaikkojen synnylle. Kunnan tulee luoda palveluita, jotka mahdollistavat uudet työn tekemisen muodot: kirjastosta voi vuokrata etätyöpisteen ja kunnista löytyy innovaatiotiloja, joihin mikroyritykset voivat majoittua edullisin kustannuksin. Myös kerrostalojen alimpia kerroksia pitäisi hyödyntää enemmän pienemmissäkin kunnissa luomaan liiketiloja.

Kunnat tukevat nuorten työllistymistä erityisesti ensimmäisen työpaikan osalta. Työllistämissetelit ovat yksi keino edesauttaa nuorten työllistymistä. Yrittäminen pitää olla mahdollista koko kunnan alueella ja kunnan on luotava sille edellytykset. Yhteistyö yritysten kanssa on avainasemassa uusien yritysalueiden rakentamisessa. Infran ja hintalaausuhteen pitää olla kohdallaan. Kunnan oma markkinointi eri yritysalueista ja niiden mahdollisuuksista on tärkeässä osassa.

Jokaisessa kunnassa on oltava yrittäjäkoordinaattori, joka edistää kunnan yrittäjyysverkoston kehittämistä. Yrittäjäkoordinaattorin tehtävät voidaan yhdistää jo olemassa olevan työntekijän tehtäviin. Keinoja yritysten houkuttelemiseen on monia. Kuntien tulee tarjota entistä avokätisemmin yrityksille toimitiloja ja tontteja. Moni kunta tarjoaa jo tälläkin hetkellä ilmaisia tontteja yrityksille. Muita mahdollisia keinoja ovat pienet veronalennukset yrityksille. Kuntien tulee syventää yhteistyötä alueen yrittäjien kanssa ja ryhtyä houkuttelemaan eri yrityksiä investoimaan kuntaan. Yrittäjämysteinen kunta markkinoi omaa erinomaisuuttaan ja toimii vetovoimatekijänä yrityksille.

Kunnan tulee myös tarjota koululaisille mahdollisuus yrittäjyyteen tutustumiseen. Esimerkkitoimia voivat olla yritysopintoihin panostaminen, nuorten yrittäjäkokeusten kasvattaminen ja ikätason mukaan yrittäjyyden kokeileminen. Yrittäjyyskokeiluihin osallistunut nuori voi perustaa kotikuntaansa yrityksen, joka työllistää muitakin paikkakuntalaisia.

Perheiden palvelut yhdeltä luukulta

Jokainen koti on maailman keskipiste ja jokainen perhe ja perhetilanne on ainutkertainen. Perhekeskukset ovat tukena rakentamassa monimuotoisten perheiden hyvää arkea ja kokoavat hajallaan olevat palvelut yhteen. Yhteistyötä tehdään kunnan, seurakuntien sekä kolmannen sektorin välillä. Jokaiseen kuntaan on järjestettävä nämä palvelut yhdeltä luukulta.

100 % kotimaista

Keskustanuorten tavoite on, että kunnissa käytetään vain kotimaista lihaa ja kalaa sekä mahdollisimman paljon lähiruokaa sesongin mukaan. Paikallisten viljelijöiden

tukeminen kunnan alueella on tärkeä arvo Keskustanuorille ja se luo myös alueelle työtä. Monessa kunnassa tämä on jo arkipäivää, mutta Keskustanuorten tavoite on, että tämä toteutuu jatkossa Suomen jokaisessa kunnassa. Näin edistämme kotimaisen ruoantuotannon toimintaedellytyksiä ja puhtaan kotimaisen ruoan käyttöä. Oppilaiden tulisi myös itse saada vaikuttaa yhä enemmän ruokalistojen suunnitteluun. Myös raaka-aineiden hankinta yhdessä oppilaiden kanssa opetusmielessä on nykypäivää! Lähiruoka ja ruoantuotanto pitää tuoda lähelle lasta. Kouluissa on hyödynnettävä lähiluonnonantimia kuten marjoja ja vihanneksia. Lisäksi on mahdollistettava esimerkiksi lähiriistan käyttö kouluruoassa. Jokainen suomalainen ansaitsee lautaselleen kotimaista turvallista ruokaa.

Liikenneinfra toimivaksi ja turvalliseksi!

Toimivat ja turvalliset liikenneyhteydet ja liikennejärjestelmä kokonaisuudessaan on toimivan kaupunkirakenteen keskeinen mahdollistaja. Yhteyksien kattavuudella ja toimivuudella on myös ennen kaikkea suora vaikutus asukkaiden päivittäiseen arkeen ja elinympäristöön.

Kaupunkien tulee rakentaa ja kehittää paitsi kattava ja turvallinen pyörätieverkosto, myös pyöräilyn tukipalveluita, kuten opasteita, karttoja, pyöräpysäköintiä, pumppausasemia ja huoltopisteitä. Kaupunkien kävelykeskustoja on laajennettava ja kehitettävä turvallisemmiksi siellä asioiville jalankulkijoille.

Liikenneyhteydet tulee jatkossa suunnitella siten, että jokainen koululainen saa kulkea koulumatkansa turvallisesti asuinpaikkaan riippumatta.

Hyvän asuinympäristön ja kestäväan kaupunkirakenteen tavoittelun tulee ohjata liikenteen suunnittelua. Kaupunkiseutuja tulee rakentaa ihmisten tarpeet edellä ja taata sujuvat, ympäristöystävälliset ja kaikkiin puolin haitattomat liikkumistavat alueen asukkailla. Keskustanuoret kannattavat biokaasun jakeluverkoston sekä sähköautojen vaatimien latausverkkojen rakentumista. Kuntia tuetaan jakeluverkostojen ja latausverkkojen kehittämisessä.

Jokaisella kuntalaisella on oikeus luontosuhteeseen

Saavutettava luonto tukee kuntalaisten hyvinvointia. Keskustanuorten mielestä jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla mahdollisuus oman luontosuhteen muodostumiselle kotipaikasta riippumatta. Saavutettavat lähimetsät ja kuntien viheralueet tukevat luontosuhteen muodostumista. Kuntarakennetta kehitetään niin, että luonnon monimuotoisuus säilyy ja asukkaille taataan viihtyisä ja turvallinen elin- ja asuinympäristö.

Vuosi 2020 on osoittanut retkeilyn ja luontomatkailun potentiaalin. Hyväkuntoiset ja saavutettavat luontokohteet ovat yksi kuntien elinvoimakeijöistä. Kunnat panostavat retkeily- ja luontokohteiden ylläpitoon ja niistä löytyy vaivattomasti tietoa kunnan viestintäkanavista. Hyväkuntoinen tiestö mahdollistaa luonto- ja retkeilykohteiden saavutettavuuden turvallisesti.

Kuntalaiset mukaan päätöksentekoon – osallistuva budjetointi käyttöön kunnissa!

Kuntademokratialla on uudistumisen paikka. Ei ole riittävää, että kuntalaiset pääset vaikuttamaan päätöksentekoon kerran neljässä vuodessa äänestämällä vaan osallistumiselle pitää luoda uusia muotoja. Keskustanuoret näkee osallistuvan budjetoinnin yhtenä hyvänä välineenä demokratian lisäämiseen.

Osallistuva budjetointi on toimintatapa, jossa asukkaat otetaan mukaan yhteisiä verovaroja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon. Osallistuvan budjetoinnin kautta toteutetut hankkeet ovat usein konkreettisia ja kuntalaisten arjen hyvinvointia parantavia asioita. Sitä kautta on toteutettu mm. uusia leikkipuistoja, liikuntareittejä ja pyöräparkeja.

Nuorisovaltuustojen edustajille taataan aito mahdollisuus vaikuttaa

Jokaisessa kunnassa tulee olla nuorisovaltuusto ja sen toimintaedellytykset tulee turvata. Nuorisovaltuuston edustajalle tulee taata läsnä- ja puheoikeus lautakuntien, kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen kokouksiin sekä aloiteoikeus kyseisiin kunnallisiin elimiin. Nuorisovaltuustojen rinnalle tarjotaan myös muita nuorille suunnattuja osallistumistapoja.

Lisää maksuttomia harrastusmahdollisuuksia

Harrastus on vapaa-ajalla tapahtuvaa yksilölle mieleistä tekemistä. Eriarvoistumis- ja syrjäytymiskehitys voivat vaihtoehtoisesti katketa tai vahvistua sen mukaan, miten saavutettavia mieleiset harrastukset ovat niin fyysisesti kuin taloudellisesti.

Keskustanuoret vaatii, että kunnat tukevat nuorten maksutonta harrastamista myös jatkossa. Kunnan tilojen tulee olla järjestöjen ja seurojen käytössä, ja koulu- ja liikuntatilojen laajempaa käyttöä myös iltaisin ja viikonloppuisin tulee selvittää. Järjestöavutukset eivät saa olla leikkauslistoilla.

Lasten ja nuorten harrastamista voidaan tukea esimerkiksi ottamalla käyttöön harrastuspassi tai palkkaamalla kuntaan harrastuskoordinaattori. Harrastuskoordinaattori on yhdistävä linkki koulujen, oppilashuoltoryhmien, kouluterveydenhuollon, nuorisotoiminnan ja kaupungin välillä, jonka tehtäviin kuuluu organisoida yhteistyötä ja tunnustaa ja ehkäistä moniammatillisessa yhteistyössä nuorten syrjäytymistä tavoitteenaan innostaa kaikkia harrastusten pariin. Harrastuspassi taas kokoaa yhteen maksuttomia harrastusmahdollisuuksia kunnan alueella. Harrastuspassi mahdollistaa esimerkiksi palveluiden käyttöä niin liikunnan kuin kulttuurinkin puolelta.

Puu on ratkaisu.

Uudisrakentamisessa panostetaan ekologisuuteen esimerkiksi käyttämällä puuta rakennusmateriaalina. Puurakentamisen merkittävä lisääminen auttaa säilömään hiilen rakenteisiin, joista se ei pääse vapautumaan ilmakehään. Puu on suomalaiseen ilmastoon sopiva, hengittävä materiaali joka oikein käytettynä kestää jopa vuosisatoja. Puurakentaminen on eräs tärkeimmistä keinoista ilmastotoimien nopeaan toteuttamiseen, ja se tukee myös aluetaloutta. Vuonna 2030 vähintään 90 prosenttia kaikesta julkisesta rakentamisesta on oltava puurakentamista. Tässä kunnilla on näytön paikka, jota varten valtion on annettava taloudellista tukea.

Puurakentamisen muiden lisäksi on kiinnitettävä huomiota puumateriaalin muihin hyviin puoliin. Puusta on hyvällä suunnittelulla rakennettavissa kestäviä ja aidosti terveinä pysyviä tiloja, ja älyteknologiaa voi hyödyntää rakentamisessa esimerkiksi asentamalla uudisrakennusten seiniin kosteutta mittaavia antureita. Puumateriaali voi myös edistää terveyttä: se imee ääntä itseensä, joten se vähentää meluhaittoja ja hälinästä aiheutuvaa stressiä. Sen on myös todettu rauhoittavan ja laskevan stressihormonin määrää, ja olevan mahdollisesti jopa taudinaiheuttajille epäsuotuisa pintamateriaali. Puurakentamisen investoinnit ovat siis kannattavia satsauksia kuntalaisten hyvinvointiin.

Rakentamisessa rakennuksen käyttöikä tulee olla huomion keskipisteenä. Huonolaatuinen rakentaminen jossa rakennus kestää 20-30 vuotta, on vain resurssien tuhlaamista. Tähän hirsi- ja puurakentaminen on paras ratkaisu. Haluamme nähdä maassamme puukaupunkien renessanssin, joka huipentuu maailman korkeimman kotimaisesta puusta rakennettavan puupilvenpiirtäjän rakentamiseen.

Vähemmän valo- ja melusaastetta

Kunnissa on vähennettävä valo- ja melusaastetta kaavoituksella, tiesuunnittelussa, omissa kiinteistöissään ja muissa hankkeissa. Valo- ja melusaaste liittyvät myös luonnon hyvinvointiin. Esimerkiksi eläinlajien häiriintyminen ja kasvien luonnollisen valontarpeen ylittyminen voi vahingoittaa lähiluonnon rikkautta ja moninaisuutta. Hiljaisuus ja hämäryys ovat hyväksi myös ihmisen unirytmille ja muulle terveydelle. Valo- ja melusaasteella on myös vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin: jatkuva aistiärsytys voi aiheuttaa esimerkiksi stressiä tai estää rauhoittumisen ja siten heikentää palautumista. Luonnon läheisyyden on oltava kaikkien oikeus myös keskusten alueella, ja sitä on helppo edistää kiinnittämällä kaikenlaisiin saasteisiin, myös liikaan meluun ja valoon huomiota.

Maksuton ehkäisy kaikille alle 25-vuotiaille

Alle 25-vuotiaille on tarjottava maksuton ehkäisy. Maksuttomalla ehkäisyllä voidaan tehokkaasti ehkäistä sukupuolitautiin leviämistä sekä ei-toivottuja raskauksia ja abortteja. Keskeinen seikka ehkäisyneuvonnassa on tieto palveluista, palveluihin pääsy sekä palveluiden saatavuus. Seksuaaliterveys on jokaisen oikeus, eikä tätä oikeutta saa uhata vähättelemällä nuorten tarpeita.

Kipinää kiertotaloudesta

Tulevaisuuden kunta sitoutuu tekemään kestävien elämäntapojen toteuttamisen kuntalaisille helpoksi ja edulliseksi sekä sitoutuu kaikessa toiminnassaan edistämään hiilineutraaliutta. Kunnat ovat kunnianhimoisia ja ketteriä toimijoita siirtymisessä kiertotalouteen sekä luonnonvarojen kulutuksen ja ilmastopäästöjen vähentämisessä.

Kiertotaloutta edistetään kestävillä julkisilla hankinnoilla, fiksulla omistajapolitiikalla sekä aktiivisella ja tukemalla alueen yrityksiä ja yhteisöjä kiertotaloustyöhön. Kiertotaloustietoutta levitetään kasvatuksella sekä kampanjoilla, jotta kunnan asukkaat saadaan sitoutettua muutoksiin arjessaan.

Kierrättäminen tehdään mahdolliseksi riittävällä määrällä jätteenkeräyspisteitä sekä

kyllissä että kortteleissa. Näin jokaisen on helppo kierrättää, asuu sitten taajamassa tai sen ulkopuolella. Kunnissa tulee tehostaa muovijätteen talteenottoa sekä mahdollistaa myös tekstiilien keräys.

Korttelisuunnittelussa nähtävä pitkälle!

Profiloimalla eri keskuksia eri näkökulmista edistetään koko kaupungin ja seudun kehitystä. Kaupunkiseutujen tulee tarjota mahdollisuuksia monenlaiseen asumiseen. Kaikille alueille on rakennettava monipuolisesti erikokoisia ja- tasoisia asuntoja alueiden sosiaalisten eriytymisen ehkäisemiseksi. Tämä on huomioitava erityisesti vuokra-asuntojen rakentamisessa.

Kiinnitämme huomiomme osaoptimoinnin sijaan kokonaisuuteen, joka on valitettavan usein jäänyt maamme kaupunkimaisilla alueilla kaupunkipolitiikoinnin varjoon. Vaadimme myös maakunnallisesti järjestettävää yhtenäistä ja yhteensovitettua joukkoliikenneverkostoa, joka rakentuu jokaisen maakuntakeskuksen ympärille. Puistoalueita, istutuksia, siirtolapuutarhoja ja nurmialueita tarvitaan jokaisessa kaupunginosassa. Urbaaniinkin ympäristöön sopiva tapa lisätä luonnonläheisyyttä on viherkattojen rakentaminen ja kehittäminen.

Peräänkuulutamme jokaiseen maakuntakeskukseen sosiaalisesti ja ympäristöllisesti vastuullista kaavoituspolitiikkaa, jolla ensinnäkin pidetään kaupunkialueiden välinen eriytyminen rautaisesti kurissa ja toisaalta varmistetaan, että kaupunkialueet mahdollistavat mahdollisimman ympäristöystävällisen elämäntavan toteuttamisen. Tämä tarkoittaa jokaisen maakuntakeskuksen asukkaille todellista mahdollisuutta tulla toimeen ilman autoa sekä erityistä tukea energiankulutukseltaan ja rakentamisen ympäristövaikutuksiltaan mahdollisimman matalan ekorakennuskannan rakentamiseen.

sinä päätät

The background features a series of overlapping, organic, wavy shapes. A large dark green shape is on the left, a beige shape is on the right, a black shape is at the bottom, and a white shape is in the center. The overall composition is minimalist and modern.